

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- สุติมา ศรีวิบูลย์ และ ธวัชชัย ศรีวิบูลย์. 2532. ปฏิบัติการเคมีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวนพิศ ตีเอกนามกุล. 2538. วิธีการวิเคราะห์หาปริมาณและคุณภาพของโปรตีนใน วัฒนธรรม บานบ้านเกร็ด และ สรวง อุดมวรภัตต์ (บรรณาธิการ) คู่มือปฏิบัติการวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพและเทคนิคทางอณูพันธุศาสตร์และพันธุวิศวกรรม. หน้า 3.1-3.11. กรุงเทพฯ: สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศไทย.
- โชษยา อุษสูงเนิน. 2531. การเลี้ยงสิ่ง. กรุงเทพฯ : เรื่องแสงการพิมพ์.
- ทอง ภัครชัยพันธุ์. 2524. อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัชชัย ศรีวิบูลย์. 2533. เคมีวิเคราะห์ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ อติวีรกุล. 2527. เทคโนโลยีของผลไม้และผัก. ภาควิชาอุตสาหกรรมเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย. 2533. อาหารเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: เอกสารวิชาการ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1/2533.
- พินทิพ รื่นวงษา. 2538. การแยกโปรตีนโดยวิธีการทำเจลอิเล็กโตรโฟรีซิส. ใน วัฒนธรรม บานบ้านเกร็ด และ สรวง อุดมวรภัตต์ (บรรณาธิการ) คู่มือปฏิบัติการวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพและเทคนิคทางอณูพันธุศาสตร์และพันธุวิศวกรรม. หน้า 4.1-4.34. กรุงเทพฯ: สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศไทย.
- มนัญญา สมบูรณ์ทรัพย์. 2537. การผลิตไวน์นี้ ตั้งจากวัตถุดิบทางการเกษตรบางชนิดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช ว่องพัฒน์กุล. 2531. เทคนิคการแยกและโครมาโตกราฟี. ขอนแก่น: ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีอนงค์ กิจสัมพันธ์. 2522. แทนนิน. กรุงเทพฯ: สังคมทางวิทยาศาสตร์ทางอาหาร

คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศุภภากร,กรม. สถิติการนำเข้าและส่งออกของน้ำผึ้ง พ.ศ.2523-2536. สถิติการนำเข้าและส่งออกสินค้าแยกตามรายประเภท. กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร.
- สมบูรณ์ เคชณนพรากุล. 2536. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหมักในการผลิตไวน์น้ำผึ้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวัฒน์ วงษ์สิริ และ เพ็ญศรี ตั้งคณะสิงห์. 2529. ชีววิทยาของผึ้ง. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุหรัย สายสร. 2520. การวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของน้ำผึ้งในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรอนงค์ สินธุ์จาปาศักดิ์. 2519. การเก็บรักษาน้ำมะนาวโดยใช้น้ำส้มเจือปนต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภัสสรรา ชมิทธ์. 2537. เทคนิคอิเล็กโตรโฟรีซิส. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสารชีววิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 106 หน้า.
- อุตสาหกรรม,กระทรวง. 2530. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำผึ้ง มอก.470- 2526. กรุงเทพฯ: พิมพ์เพิ่มเติมครั้งที่ 1 กระทรวงอุตสาหกรรม.

ภาษาอังกฤษ

- Association of Official Analytical Chemists. 1990. Official Methods of Analysis. 15th ed. Washington D.C.: Association of Official Analytical Chemists.
- Axtell, J.D., and Oswald, D.L. 1972. Inheritance and Improvement of protein Quality and Content in Sorghum Bicolor(L.) Moench. Research Progress Report No.9. A.I.D. Department of State, Washington, D.C. January 1-December 31: 1972.
- Bate-Smith, E.C. 1973. Haemanalysis of Tannins: the Concept of Relative Astringency. Phytochemistry. 12: 907-912.

- Bauernfeind, J.C. 1953. The Use of Ascorbic Acid in Processing Foods. Advance Food Res. 4: 359-431.
- Bergner, K.G., and Diemair, S. 1975. Proteins in Honey II. Gel Chromatography, Enzymatic Activity and Origin of Honey Proteins. Z. Lebensmittelunters. U. Forsch. 157: 7-13.
- and Sabir, D.M. 1979. Protein of Bee's Honey IV. Fractionation and Characterization of Honey Amylase by Electrophoresis and Isoelectric Focusing. Zeitschrift. Fur Lebensmittel-Untersuchung. Und Forschung. 169(3): 159-164.
- Bogdanov, S. 1981. Determination of Honey Protein with Coomassie Brilliant Blue G-250. Mitteilungen. Ausdern. Gebiete. Der. Lebensmitteluntersuchung. Und Hygiene. 72(4): 411-417.
- Bollag, D.M., and Edelstein, S.J. 1991. Protein Methods. John Wiley and Sons, Inc., Publication. New York.
- Brown, S.A. 1964. Lignin and Tannin Biosynthesis. In "Biochemistry of Phenolic Compounds". Ed. Harborne, J.B.
- Bryan, J.K. 1977. Molecular Weights of Protein Multimers from Polyacrylamide Gel Electrophoresis. Anal Biochem. 78: 513-519.
- Calderon, P., Van Buren, J.P., and Robinson, W.B. 1968. Factors Influencing the Formation of Precipitates and Hazes by Gelatin and Condensed and Hydrolyzable Tannins. J. Agric. Food Chem. 16: 476-482.
- Cannon, C.G. 1955. Mikrochim Acta. : 555.
- Clark, J.M., Jr. 1977. Experimental Biochemistry. 2nd ed. San Francisco.
- Clegg, K.M. 1964. Nonenzymatic Browning of Lemon Juice. J. Sci. Food and Agric. 15: 875-885.
- and Hootan, A.D. 1965. Carbonyl Compounds and the

- Non Enzymatic Browning of Lemon Juice. J. Sci. Food and Agric. 18: 191-198.
- . 1988. Citric Acid and the Browning of Solution Containing Ascorbic Acid. J. Sci. Food and Agric. 17: 548-549.
- Clifcorn, L.E. 1948. Factors Influencing the Vitamin Content of Canned Foods. Advance Food Res. 1: 39-69.
- Codex Alimentarius Commission. 1969. Recommended European Regional Standard for Honey. (n.p.)
- Cochran, W.G., and Cox, G.M. 1957. Experimental Design. New York: John Wiley and Sons.
- Crane, E., eds. 1975. Honey: A Comprehensive Survey. 608 pp. Heinemann. London.
- . 1979. Honey: A Comprehensive Survey. London: Heinemann.
- Croft, L.R., Mistry, R.P., and Washington, R.J. 1986. in Electrophoresis 86. (Dunn, M.J., Ed.) VCH Publishers. Deerfield Beach, F.L. 338-339.
- Davis, S.G., Fellers, C.R., and Esselen, W.B., J.R. 1949. Composition and Nature of Apple Protein. Food Research. 14 : 416-428.
- Davis, B.J., 1964. Ann. NY Acad. Sci. 121: 404.
- Davies, G., and Stark, G. 1970. Proc Nat Acad Sci. USA. 66: 651.
- Dolinsek, B. 1981. Electrophoresis Study of Proteins in Honey and Products with Pollen. Zbornik Biotehniske Fakultete. Univerze V. Ljubljani. 36: 203-208.
- Eastmond, R., and Gardner, R.J. 1974. Effect of Various Polyphenols on Haze Formation in Beer. J. Inst Brewing. 80: 192-200.
- Endres, H., and Hormann, H. 1963. Preparative and Analytical Separation of Organic Compounds by Polyamide Chromatography. Angew Chem. 75: 288.

- Fabian, F.W. 1935. The Use of Honey in Making Fermented Drinks. The Fruit Products J. 14(12): 363.
- Fennema, O.R. 1985. Food Chemistry. Marcel Dekker Inc., New York. pp.98-104., 445-447.
- Goldstein, T.L., and Swain, T. 1965. The Inhibition of Enzymes by Tannins. Phytochemistry. 4: 185-192.
- Grassman, W. 1937. Collegium. NO.809 : 530.
- Giulian, G.G., Moss, R.L., and Greaser, M. 1983. Ammonical Silver Staining of Proteins: Mechanism of Glutaraldehyde Enhancement. Anal Biochem. 129: 490-496.
- Gustavson, K.H. 1954. Interaction of Vegetable Tannins with Polyamides as Proof the Dominant Function of the Peptide Bond of Collagen for its Binding of Tannins. J. Polymer Sci. 12: 317-324.
- . 1956. Chemistry of the Tannin Process. Academic Press, New York. p.142.
- . 1965. The Chemistry of Tanning Process. New York: Academic Press Inc., Publishers. p. 142-197.
- Hagerman, A.E., and Butler, L.G. 1978. Protein Precipitation Method for the Quantitative Determination of Tannin. J. Agric. Food Chem. 26: 809.
- Hames, B.D. 1981. p. 1-91. from Gel Electrophoresis of Proteins: A Practical Approach. eds. Hames, B.D., and Rickwood, D. IRL Press. Oxford and Washington, D.C. 290 p.
- , and Rickwood, D. 1990. Gel Electrophoresis of Proteins: A Practical Approach. 2nd. ed. IRL Press Ltd.
- Haslam, E. 1966. Chemistry of Vegetable Tannins. New York: Academic Press.
- . 1974. Polyphenol-Protein Interactions. Biochem J. 139:285-288.

- Heatherbell, D.A. 1978. Haze and Sediment Formation from Starch Degradation Products in Apple Wine and Clarified Apple Juice. Confructa. 21: 38-42.
- Heftmann, E. 1975. Chromatography: A Laboratory Handbook of Chromatographic and Electrophoresis Methods. 3rd ed. Litton Education Publishing Inc.
- Helvey, T.C. 1953. Colloidal Constituents of Dark Buckwheat Honey. Food Res. 18(2): 197-205.
- Hervey, A. 1921. Tanning Materials with notes on Tanning Extract Manufacture. New York: The Chemical Publishing Co., Ltd. p. 1-8, 43-51, 101-146.
- Hillis, W.E. 1960. Wood Extractives and their Significance to the pulp and Paper Industry. p. 192-255.
- Hoff, J.E., and Singleton, K.I. 1977. A method for Determination of Tannin in Foods by Means of Immobilized Protein. J. Food Sci. 42(8): 1568 -1569.
- Howes, F.N. 1953. Vegetable Tannin Materials. London: Butterworth's Scientific Publication.
- Hrazdina, G., Van Buren, J.P., and Robinson, W.B. 1969. Am. J. Enol Viticult. 20: 66.
- James, A.T., and Morris, L.J. 1964. New Biochemical Separation. London: D. Van Nostrand. 424 pp.
- Jacquin, P. 1955. La Poire. Bull. Soc. Sci. Hyg. Aliment. 43: 1-30.
- Johnson, G., Donnelly, B.J., and Johnson, D.K. 1968. The Chemical Nature and Precursors of Clarified Apple Juice Sediment. J. Food Sci. 33: 254-257.
- Joslyn, M.A., and Goldenstein, J.L. 1964. Astringency of Fruits and

- Fruit Products in Relation to Phenolic Content. Adv. Food Res. 12: 179.
- Kelhofer, Von W. 1908. Beitrage Zur Kenntniss Des Birngerbstoffs Und Seiner Beranderungen Bei Der Obstweinbereitung. Landw. Jahrb. Schweiz. 22: 343-410.
- Kerenyi, L., and Gallyas, F. 1972. Clin Chim Acta. 38:485-487.
- Kime, R.W. 1982. Clarification of Fruit Juice with Honey. US Patent No. 4327115.
- . 1983. The Discovery of a New Use for Honey. Am Bee J. 123 (8): 586.
- , and Lee, C.Y. 1987. The Use of Honey in Apple Wine Making. Am Bee J. 127(4): 270-271.
- , Mc Lellan, M.R., and Lee, C.Y. 1991. Ultrafiltration of Honey for Mead Production. J. Apic Res. : 517-521.
- Kieser, M.E., Pollard, A., and Timberlake, C.F. 1957. Metallic Components of Fruit Juice. I: Copper as a Factor Affecting Sedimentation in Bottled Apple Juice. J. Sci. Food and Agric. 8: 151-158.
- Laemmli, U.K. 1970. Cleavage of Structural Proteins during the Assembly of the Head of Bacteriophage T4. Nature Lond. 227: 680-685.
- Langer, J. 1915. Das (Serologisch Fassbare) Eiweiss Des Honigs Stammt Von Der Biene (Langer) und Nicht Auf Dem Blütenstaube (Kustennacher). Biochem. Z. 69: 141-144.
- Laxa, O. 1923. Methode Nouvelle Et Simple Pour Le Dosage Albuminoïdes Dans Le Miel. Ann. Falsif. Fraudes. 16: 286-289.
- Layne, E. 1957. Spectrophotometric and Turbidimetric Methods for Measuring Proteins. Methods Enzymol. 3: 447-454.
- Lea, A.G.H., and Timberlake, C.F. 1974. The Phenolics of Ciders. J. Sci.

- Food and Agric. 25: 1537-1545.
- Leach, A.A., and O'Shea, P.C. 1965. The Determination of Protein Molecular Weights of up to 225,000 by Gel Filtration on a Single Column of Sephadex G-200 at 20° and 40°. J. Chromatog. 17: 245-251.
- Lee, C.Y. 1984. Interaction of Honey Protein and Tannic Acid. J. Apic Res. 23: 106-109.
- and Kime, R.W. 1984. The Use of Honey for Clarifying Apple Juice. J. Apic Res. 23(1): 45-49.
- , Kime, R.W., and Morse, R.A. 1984. Chemical Property of the Honey Protein on Clarification of Apple Juice. J. Food Sci. (Submitted)
- , Smith, N.L., Kime, R.W., and Morse, R.A. 1985. Source of the Honey Protein Responsible for Apple Juice Clarification. J. Apic Res. 24(3): 190-194.
- , Kime, R.W., and Gavitt, B. 1990. The Use of Honey in Wine Making. Am. Bee J. 130 (8): 535-536.
- , Smith, N.L., Underwood, B.A., and Morse, R.A. 1990. Honey Protein from Different Bee Species in Relation to Apple Juice Clarification Activity. Am. Bee J. 130(7): 478-479.
- Letzig, E., and Nurnberger. 1963. Untersuchungen Über Die Chemische Zusammensetzung Von Trubausfällungen Aus Keltertrubem Apfelstaft. Die Nahrung. 7 : 518-528.
- Lillevik, H.A., 1961. The Analytical Chemistry of the Proteins, Peptides, and Amino Acids. p. 617-699. from Methods in Food Analysis: Physical, Chemical, and Instrumental Method of Analysis. ed. Joslyn, Maynard Alexander. 2nd. ed. New York: Academic Press. 845 pp.
- Loomis, W.D., and Battaile, J. 1966. Plant Phenolic Compounds and

- Isolation of Plant Enzymes. Phytochem. 5: 423.
- Lowry, O.H., Rosebrough, N.J., Farr, A.L., and Randall, R.J. 1951. Protein Measurement with Folin Phenol Reagent. J. Biol. Chem. 193: 265-275.
- Lund, R. 1909. Albuminate in Naturhonig und Krunsthonig Z. Unters Nahr. -U. Genussmittel. 17: 128-130
- _____. 1910. Uber Die Untersuchung Des Bienenhonigs Unter Spezieller Berucksichtigung Der Stickstoff-Haltigen Bestandteile. Mitt. Geb. Lebensmittelunters. U. Hyg. 1:38-58.
- Mac Kinney, Gordon., and Little, Angela. 1962. Color of Foods. Westport, Conn.: AVI Publishing Co. 308 pp.
- Mapson, L.W. 1970. Vitamin in Food: The Biochemistry of Fruit and Their Products. Vol.I. (A.C. Hulme, ed.)pp. 369-386. Academic Press. London.
- Marshall, T. 1984. Detection of Protein in Polyacrylamide Gels Using an Improved Silver Stain. J. Anal Biochem. 136: 340-346.
- _____. and Williams, K.M. 1987. Electrophoresis of Honey: Characterization of Trace Proteins from a Complex Biological Matrix by Silver Staining. J. Anal Biochem. 167(2): 301-303.
- Mc Lellan, M.R., Kime, R.W., and Lind, L.R. 1983. A Characterization of Apple Juice Clarification with the Use of Honey. In "Processed Apples Research Report. 1983." New York state Agricultural Experiment Station Special Report. No. 50. p.12.
- _____. Kime, R.W., and Lind, L.R. 1985. Apple Clarification with the Use of Honey and Pectinase. J. Food Sci. 50: 206-208.
- Mc Manus, J.P., Davis, K.G., Lilley, T.H., and Haslam, E. 1981. The Association of Proteins with Polyphenols. Chem Commun. 309-311.

- Meyer, L.H. 1960. Food Chemistry. Modern Asia Edition, Reinhold. New York: Publishing Corporation.
- Mitchell, T.J., Irvine, L., and Scoular, R.H.M. 1955. An Examination of Scottish Heather Honey. Part II. Analyst. 80: 620-622.
- Mitjavila, S., Carrera, G., Derache, R., and Bouas, M.T. 1971. Effect of Tannic Acid on Growth, Body Composition and Biological Utilization of Foods in Rats. Ann. Nutr Aliment. 24(4):297.
- , Carrera, G., and Derache, R. 1971b. Toxicity of Tannic Acid Administered with Food. J. Eur Toxicol. 3(4):300.
- Mitra, S.N., and Mathew, T.V. 1968. The Characteristics of Honey. Inst. Chem. 40(1): 26-30.
- Moreau, E. 1911. Identification Et Dosage Des Substances Proteiques Dans Les Miels. Annls. Falsif Fraudes. 4: 36-41.
- Mosel, H.D., and Herrmann, K. 1974. Changes in Catechins and Hydroxycinnamic Acid Derivatives During Development of Apples and Pears. J. Sci. Food and Agric. 25: 251-256.
- Negoro, H. 1972. Effect of Polyphenolic Compounds on Pectinase Action. J. Jap. Soc. Food Nutri. 25: 1.
- Neubert, A.M., and Veldhuis, M.K. 1944. Clouding and Sedimentation in Clarified Apple Juice. Fruit Products J. Am. Food Manufacturer. 324-437.
- Page, R.O. 1942. J. Soc. Leather Trades Chem. 26 :71.
- Paine, H.S., Gertler, S.I., and Lothrop, R.E. 1934. Colloidal Constituents of Honey. Influence on Properties and Commercial Value. Ind Eng. Chem. 26(1): 73-81.
- Pearson, D. 1976. The Chemical Analysis of Fruit and Vegetable Products. 7th ed. New York: Churchill Livingstone.

- Plumer, D.T. 1971. An Introduction to Practical Biochemistry. 3rd. ed. Mc Graw Hill.
- Pollard, A., and Timberlake, C.F. 1971. Fruit Juice, The Biochemistry of Fruit and their Products. Hulme, A.C., Vol.2. London: Academic Press. p.573-822.
- Ranganna, S. 1977. Manual of Analysis of Fruit and Vegetable Products. New Delhi: Tata McGraw-Hill Publishing Co., Ltd.
- Regenstein, J.M. , and Regenstein, C.E. 1984. Food Protein Chemistry. An Introduction for Food Scientists. Or-Lando. Academic Press.
- Robinson, T. 1967. The organic Constituents of Higher Plants. Their Chemistry and Interrelationships. 2nd. ed. Burgess, Minneapolis, MN.
- Ronald, R. ed. 1988. Science for Students for Leather Technology. Oxford: Pergamon Press.
- Ronk, D.G. 1972. Recent Advances in the Chemistry and Chemical Utilization of the Natural Condensed Tannins. Phytochemistry. 2: 1219.
- Rosenblatt, M., and Peluso, J.V. 1941. Determination of Tannins by Photocolorimeter. J. Assoc. Offic. Agric Chem. 24: 170-181.
- Rosin, J. 1961. Reagent Chemicals and Standards. 4th ed. New York: Nostrad company, Inc.
- Schroeter, L.C. 1966. Sulfur Dioxide Application in Foods, Beverages and Pharmaceuticals. London: Pergamon Press.
- Singleton, V.L., and Rossi, J.A., Jr. 1965. Colorimetry of Total Phenolics with Phosphomolybdic-Phosphotungstic Acid Reagents. Am. J. Enol Viticult. 16: 144-158.
- _____ and Kratzer, F.H. 1969. Toxicity and Related

- Physiological Activity of Phenolic Substances of Plant Origin.
J. Agric. Food Chem. 17: 497.
- Smith, B.J. 1984. Methods in Molecular Biology. Volume I: Proteins. p. 141-146 J.M. Walker, ed. Humana Press. Clifton. New Jersey.
- Stadelmeier, M., and Bergner, K.G. 1986. Proteins of Bee's Honey. V. Isolation of Honey Zeitschrift Fur Lebensmittel-Untersuchung Und Forschung. 182: 196-199.
- Stitz, S.J., and Kominos, S.D. 1930. Ueber Bakteriostatische Wirkung Des Honige. Z. Lebensmittel. Untersuch. 13:304-309.
- Swain, T., and Hillis, W.E. 1959. The Quantitative Analysis of Phenolic Constituents. J. Sci. Food and Agric. 10: 63-68.
- . 1966. Comparative Phytochemistry. N.Y.: Academic Press.
- Switzer, R.C., Merrill, C.R., and Shifrin, S. 1979. A Highly Sensitive Silver Stain for Detecting Proteins and Peptides in Polyacrylamide Gel. J. Anal Biochem. 98: 231-237.
- Thoni, J. 1911. Die Verwendung Der Quantitativen Precipitinreaktion Bei Honiguntersuchungen. Mitt. Geb. Lebensmittelunters. U. Hyg. 2: 80-123.
- . 1913. Ueber Wesen und Bedeutung Der Quantitativen Precipitinreaktion Bei Honiguntersuchungen Z. Unters. Nahrungsmittel Gebrauchsgegenstaende. 25: 490-493.
- Tillmans, J., and Kiesgen, J. 1927. Die Formoltitration Als Mittel Zur Unterscheidung Von Kunstlichen Und Naturlichen Lebensmitteln. Z. Unters. Lebensmittel. 53: 131-137.
- Tressler, D.K., and Joslyn, M.A. 1961. Fruit and Vegetable Juice Processing. Westport. C.T., USA: AVI Publishing Co.
- Van Buren, J.P., and Robinson, W.B. 1969. Formation of Complexes between

- Protein and Tannic Acid. J. Agric. Food Chem. 17(4): 772-777.
- . 1970. Fruit Phenolics. In: the Biochemistry of Fruits and their Products. Vol. I. (Hulme, A.C. Ed.) London: Academic Press, Inc.
- Voerman, G.L., and Bakker, C. 1911. Untersuchung Ciniger Proben Echten Honigs. Z. Off. Chem. 17(24): 461-467.
- Wakayama, T., and Lee, C.Y. 1987. Factors Influencing Honey Clarification of Apple Juice. Food Chem. 25: 111-116.
- . and Lee, C.Y. 1987. The Influence of Simple and Condensed Phenolics on the Clarification of Apple Juice by honey. J. Sci. Food and Agric. 40: 275-281.
- Weber, K., and Osborn, M. 1969. The Reliability of Molecular Weight Determinations by Dodecyl Sulfate Polyacrylamide Gel Electrophoresis. J. Biol Chem. 244(16): 4406-4412.
- Weinges, K., and Piretti, M.V. 1971. Isolierung Des $C_{30}H_{26}O_{12}$ Procyanidin B1 Aus Weintrauben. Liebigs Ann. Chem. 748: 218.
- White, T. 1956. The Chemistry of Vegetable Tannins. Soc. Leather Trades Chemists, Croydon. p.1.
- White, J.W., Jr. 1975. Composition of Honey. In "Honey: A Comprehensive Survey." (E. Crane, ed.) pp.157-206. Heinemann London.
- . 1978. Honey. Advanced Food Research. 24: 287-374.
- . Ribthor, M.I., Subers, M.H., and Kushnir, I. 1962. Composition of American Honeys. Tech. Bull. U.S. Dep. Agric. No. 1261.
- White, J.W., Jr., and Kushnir, I. 1967. Composition of Honey. VII. Proteins. J. Apic Res. 6: 163-178.
- . and Rudyi, O.N. 1978. The Protein Content of Honey.

- J. Apic Res. 17: 234-238.
- White ,J.W.,and Subers,M.H. 1964. Studies on Honey Inhibine: Effect of Heat. J. Apic.Res. 3: 45-50.
- Wilson,A.R. 1928. The Chemistry of Leather Manufacture. Vol.I.Chemical Catalog Company. p.456-460,746-792.
- Yasui,A.,Koizumi,H.,Tsutsumi,C.,Matsunaga,R.,and Yoshikawa,S. 1978. Collaborative Study on the Precision of an Improved Kjeldahl Method with Titanium Dioxide and Cupric Sulphate as a Catalyst II Determination of Nitrogen Contents in Corn Starch and Two Kinds of Honey.Report of the National Food Research Institute. (Shokuryo Kinkyusho Kenkyu Hokoku.) 33: 79-85.
- Zitko,V., and Rosik,J. 1962. Collection Czech. Chem. Commun. 27: 2058.

ကမ္ဘာ

ภาคผนวก ก.

วิธีการวิเคราะห์สมบัติของน้ำผึ้งและน้ำอ้อย

1. ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (total soluble solid) ในรูป °brix (AOAC,1990)
โดยใช้ hand refractometer สำหรับน้ำผึ้งใช้ hand refractometer ในช่วง 58-90 °brix ส่วนน้ำอ้อยใช้ hand refractometer ในช่วง 0-32 °brix

วิธีการทดลอง นำหลอดหยดมาหยดตัวอย่างที่ต้องการทดสอบ 2 หยดลงบน hand refractometer ให้ตัวอย่างกระจายทั่วตัวอย่างที่มีช่องอากาศหลงเหลืออยู่และนำไปส่องกับแสงอ่านค่าในรูปแบบ (°brix)

2. ร้อยละของความชื้น (moisture content) (AOAC,1990)

วิธีการทดลอง ชั่งตัวอย่างน้ำผึ้งมา 5 กรัม ใส่ในภาชนะสำหรับหาความชื้น (dish) ที่ผ่านการอบและชั่งน้ำหนักที่แน่นอนอบในตู้อบสูญากาศที่อุณหภูมิ 70 °ซ.จนน้ำหนักคงที่ ทาให้เย็นใน dessicator ชั่งน้ำหนักสุดท้าย คำนวณหาบริมาณของแข็งทั้งหมดที่เหลืออยู่ และปริมาณน้ำที่หายไปจากสูตร

$$\text{ร้อยละของความชื้น} = \frac{\text{น้ำหนักเริ่มต้น} - \text{น้ำหนักสุดท้ายผ่านการอบ}}{\text{น้ำหนัก เริ่มต้น}} \times 100$$

3. ร้อยละของเถ้า (ash) (AOAC,1990)

วิธีการทดลอง ชั่งตัวอย่างน้ำผึ้งมา 5 กรัมใส่ใน crucible ที่ผ่านการอบแห้งและชั่งน้ำหนักที่แน่นอนนานพอสมควรในเตาไฟฟ้า (hot plate)จนกระทั่งได้ตะกอนสีเทาบางส่วน จากนั้นจึงนำไปเข้าเตาเผา (muffle furnace) ที่อุณหภูมิ 550 °ซ. จนเกิดเถ้าซึ่งมีลักษณะสีขาวเทาให้เห็นในรถคูความชื้น (dessicator) ชั่งน้ำหนักสุดท้าย คำนวณหาบริมาณเถ้าจากสูตร

$$\text{ร้อยละของเถ้า} = \frac{\text{น้ำหนักของเถ้า}}{\text{น้ำหนัก เริ่มต้น}} \times 100$$

4. pH (AOAC,1990)

วิธีการทดลอง สำหรับน้ำผึ้งหารคย เตรียมสารละลายน้ำผึ้งโดยการชั่งตัวอย่างน้ำผึ้งมา 0.04 กรัม ละลายในน้ำกลั่น 10 มล. คนให้สารละลายเป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นทำการวัด

ค่า pH โดยใช้ pH Meter อ่านค่า pH ที่ได้จากเครื่อง ส่วนน้ำองุ่น น้ำองุ่นสด ๆ ที่คั้นออกมา
 ได้มาทำการวัด pH ทำเช่นเดียวกับน้ำผึ้ง

5. ร้อยละของน้ำตาลรีควิ่ง (AOAC, 1990)

5.1 การเตรียมสารละลายและสารตัวอย่าง

5.1.1 สารละลายเฟห์ลิง เอ (Fehling A) ซึ่งคอปเปอร์ซัลเฟต ($\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$)
 34.639 กรัม ละลายในน้ำกลั่นแล้วปรับปริมาตรของสารละลายเป็น 500 มล. ทิ้งไว้ 1-2 วัน
 เพื่อให้สารละลายผสมกันได้ดีขึ้น จากนั้นทำการกรองสารละลายด้วยกระดาษกรอง

5.1.2 สารละลายเฟห์ลิง บี (Fehling B) ซึ่งโพแทสเซียมเรซเคียมทาร์เตรต
 175 กรัม และเรซเคียมไฮดรอกไซด์ 50 กรัม ละลายในน้ำกลั่น 500 มล. ทิ้งไว้ 48 ชม. ก่อนการ
 ใช้งาน กรองผ่านกระดาษกรอง

5.1.3 สารละลายเรซเคียมไฮดรอกไซด์ 40% (น้ำหนัก/ปริมาตร) ซึ่ง
 เรซเคียมไฮดรอกไซด์ 40 กรัม ละลายในน้ำกลั่น 200 มล.

5.1.4 สารละลายเมทิลีนบลู 1% (น้ำหนัก/ปริมาตร) ซึ่งเมทิลีนบลู 0.1 กรัม
 ละลายในเอทิลแอลกอฮอล์ 10 มล.

5.1.5 สารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง ซึ่งน้ำผึ้ง 2 กรัม ละลายในน้ำกลั่น 200
 มล. แล้วปิเปตมา 50 มล. ละลายในน้ำกลั่นปรับปริมาตรสุดท้ายเป็น 100 มล.

5.1.6 สารละลายมาตรฐานน้ำตาลรีควิ่ง ซึ่ง ซูโครส (sucrose) 0.5 กรัม
 ละลายในน้ำกลั่น 10 มล. และ ปิเปตกรดไฮดรอกลอร์ริกเข้มข้น (HCl) มา 1 มล. คนให้
 สารละลายเป็นเนื้อเดียวกัน ทิ้งไว้ 24 ชม. ทาให้สารละลายเป็นกลางด้วยสารละลาย
 เรซเคียมไฮดรอกไซด์ 40% แล้วปรับปริมาตรสารละลายด้วยน้ำกลั่นเป็น 100 มล.

5.2 วิธีการหาปริมาณน้ำตาลรีควิ่ง

5.2.1 ปิเปตสารละลายเฟห์ลิง เอ 5 มล. และสารละลายเฟห์ลิง บี 5 มล. ลงใน
 ขวดรูปชมภูขนาด 250 มล. แล้วเติมสารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง 15 มล. เติมน้ำกลั่น 7 มล.
 นำไปต้มจนเดือด เติมสารละลายเมทิลีนบลู 1% 3-5 หยดขณะเดือดแล้วไตเตรตด้วยสารละลาย
 เจือจางของน้ำผึ้งจนสีของอินดิเคเตอร์จางหายไป บันทึกปริมาตรของสารละลายเจือจางของ
 น้ำผึ้งทั้งหมดที่ใช้ในการไตเตรต (สมมติให้เป็น X มล.)

5.2.2 ปิเปตสารละลายเฟห์ลิง เอ 5 มล. และสารละลายเฟห์ลิง บี 5 มล. ลงใน

ชาวรูปขมพูนขนาด 250 มล. เติมน้ำกลั่น 25-X มล. แล้วเติมสารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง X-1.5 มล. ต้มจนสารละลายเดือด แล้วเติมสารละลายเมทิลีนบลู 1% 3-5 หยดขณะเดือดแล้วโคเตรคด้วยสารละลายเจือจางของน้ำผึ้งจนสีของอินดิเคเตอร์จางหายไป บันทึกปริมาตรของสารละลายเจือจางของน้ำผึ้งทั้งหมดที่ใช้ในการโคเตรค (สมมติให้เป็น A มล.) และเก็บไว้คำนวณหาปริมาณน้ำตาลรีควริง

5.2.3 การหาปริมาณน้ำตาลรีควริงที่ทำปฏิกิริยาพอดีกับสารละลายเพคติน 10 มล. โดยการปิเบคสารละลายเพคตินเอ 5 มล. และสารละลายเพคตินบี 5 มล. ลงในชาวรูปขมพูนขนาด 250 มล. นำไปต้มจนเดือดแล้วโคเตรคกับสารละลายน้ำตาลรีควริงขณะเดือดจนสารละลายเปลี่ยนจากสีน้ำเงินเป็นสีน้ำตาลแดง แล้วเติมสารละลายเมทิลีนบลู 1% 2-3 หยด แล้วโคเตรคต่อกับสารละลายของน้ำตาลรีควริงจนสีของอินดิเคเตอร์จางหายไป บันทึกปริมาตรของสารละลายน้ำตาลรีควริงที่ใช้ทั้งหมด (สมมติให้เป็น B มล.)

5.3 การคำนวณหาปริมาณน้ำตาลรีควริง

5.3.1 การคำนวณหาปริมาณน้ำตาลรีควริงที่ทำปฏิกิริยาพอดีกับสารละลายเพคติน 10 มล.

ปริมาตรสารละลายน้ำตาลรีควริงที่ใช้ในการโคเตรค = B มล.

สารละลายเพคติน 10 มล. ทำปฏิกิริยาพอดีกับสารละลายน้ำตาลรีควริง = B มล.

สารละลายน้ำตาลรีควริง 100 มล. มีซูโครส = 0.5000 กรัม

สารละลายน้ำตาลรีควริง B มล. มีซูโครส = $\frac{0.5000 \times B}{100}$ กรัม

100

ซูโครสมีน้ำหนักโมเลกุล = 342.296 กรัม เกิดจากโมโนแซคคาไรด์ (กลูโคส) มีมวลโมเลกุล = 360.312 กรัม

ถ้าซูโครส $\frac{0.5000 \times B}{100}$ กรัม เกิดจากโมโนแซคคาไรด์ (กลูโคส) มีมวลโมเลกุล

100

= $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B}{342.296 \times 100}$ กรัม

342.296 x 100

ปริมาณของน้ำตาลรีควริงที่ทำปฏิกิริยาพอดีกับสารละลายเพคติน 10 มล.

$$= \frac{360.312 \times 0.5000 \times B \text{ กรัม}}{342.296 \times 100}$$

5.3.2 การคำนวณหาร้อยละของน้ำตาลรีดิวซิ่งในน้ำผึ้ง

สารละลายเจือจางของน้ำผึ้งที่ใช้ในการวิเคราะห์ = A มล.

สารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง A มล. ทานปิกริยาพอกับสารละลายเพนทิง = 10 มล.

สารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง A มล. มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \text{ กรัม}}{342.296 \times 100}$

สารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง 100 มล. มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 100 \text{ กรัม}}{342.296 \times 100 \times A}$

สารละลายเจือจางของน้ำผึ้ง 100 มล. เตรียมจากสารละลายน้ำผึ้ง 50 มล.

สารละลายน้ำผึ้ง 50 มล. มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 100 \text{ กรัม}}{342.296 \times 100 \times A}$

สารละลายน้ำผึ้ง 200 มล. มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 100 \times 200 \text{ กรัม}}{342.296 \times 100 \times A \times 50}$

สารละลายน้ำผึ้ง 200 มล. เตรียมจากน้ำผึ้ง = 2 กรัม

น้ำผึ้ง 2 กรัม มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 100 \times 200 \text{ กรัม}}{342.296 \times 100 \times A \times 50}$

น้ำผึ้ง 100 กรัม มีน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 100 \times 200 \times 100 \text{ กรัม}}{342.296 \times 100 \times A \times 50 \times 2}$

ร้อยละของน้ำตาลรีดิวซิ่ง = $\frac{360.312 \times 0.5000 \times B \times 200 \text{ กรัม}}{342.296 \times A}$

6. ร้อยละความเป็นกรด (acidity) (AOAC, 1990)

สารเคมี

1. สารละลายฟีนอล์ฟทาลีน (phenolphthalein indicator) เตรียมมาโดยชั่ง

ฟีนอล์ฟทาลีน 1 กรัม ในเอทิลแอลกอฮอล์ 95% 100 มล. เติมน้ำแข็งมาไฮดรอกไซด์ 0.1 นอร์มอล ที่ละลายจนหมดแรกที่ให้สีชมพู แล้วเจือจางด้วยน้ำกลั่นให้เป็น 200 มล.

2. สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.1 นอร์มอล เตรียมโดยชั่งโซเดียมไฮดรอกไซด์มาละลายกับน้ำในปริมาณเท่า ๆ กันในภาชนะพลาสติก ทิ้งไว้ 3-4 วัน เพื่อให้โซเดียมไฮดรอกไซด์ส่วนที่ละลายตกตะกอน จากนั้นชั่งสารละลายส่วนในมาเตรียมสารละลายมาตรฐานโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.1 นอร์มอล โดยใส่สารละลายส่วนในประมาณ 8 มล. ละลายในน้ำกลั่น 1 ลิตร นำไปไตเตรตกับสารละลายมาตรฐานโบคส์เซียมไฮดรเจนพธาลเลต (potassium hydrogen phthalate) เพื่อรู้ความเข้มข้นที่แน่นอน ความเข้มข้นของโซเดียมไฮดรอกไซด์หาได้โดย

$$= \frac{\text{กรัมของโบคส์เซียมพธาลเลต}}{\text{มล. ของ NaOH}} \times 1000 \times 204.229$$

3. สารละลายมาตรฐานโบคส์เซียมไฮดรเจนพธาลเลต โดยชั่ง โบคส์เซียมไฮดรเจนพธาลเลต ที่ผ่านการอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิ 110 °ซ. เป็นเวลา 2 ชั่วโมง มาประมาณ 0.7-0.9 กรัม โดยให้น้ำหนักที่แน่นอน ละลายในน้ำกลั่น 50 มล.

วิธีการทดลอง

1. สำหรับน้ำผึ้ง ทาได้โดยชั่งตัวอย่างน้ำผึ้งมา 10 กรัม ละลายในน้ำกลั่น 75 มล. ให้เป็นเนื้อเดียวกัน

2. สำหรับน้ำอ้อย บีเบตตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์มา 10 มล. ลงในขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มล. เติมน้ำกลั่นด้วยน้ำกลั่น 30 มล. ผสมให้ตัวอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน

3. ไตเตรตกับสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.1 นอร์มอล ใช้ฟีนอล์ฟทาลีนเป็นอินดิเคเตอร์จนถึงจุดยุติ (end point) เป็นสีชมพูอ่อน หรือ สำหรับน้ำผึ้ง อาจจะทำการไตเตรตให้ได้สารละลายมี pH = 8.3 โดยใช้อุปกรณ์ pH Meter

4. คำนวณหาปริมาณกรด ตามสูตร

$$\text{ร้อยละปริมาณกรด (w/v)} = \frac{\text{ความเข้มข้นของ NaOH} \times \text{มล. ของ NaOH} \times \text{eq}}{W} \times 100$$

W

เมื่อ N = normality ของโซเดียมไฮดรอกไซด์

V = ปริมาตรของโซเดียมไฮดรอกไซด์ (มล.) ที่ใช้ในการไตเตรต

eq = น้ำหนักสมมูลของกรด ถ้าเป็นน้ำผึ้งคิดเทียบเท่ากับกรดซัคคริกเท่ากับ 0.074

ส่วนน้ำอ้อยคิดเทียบเท่ากับกรดคาร์ตาริก เท่ากับ 0.075

W = น้ำหนักตัวอย่างที่นำมาทดสอบ ถ้าเป็นน้ำผึ้งคิดเป็นปริมาณตัวอย่างที่ทำการทดสอบ (กรัม) ส่วนน้ำองุ่น คิดเป็นปริมาณเริ่มต้น (มล.)

7. ร้อยละของโปรตีน (protein) ใช้วิธี Micro-Kjeldahl (คัดแปลงจากวิธีของ AOAC, 1990)

สารเคมี

1. โพแทสเซียมซัลเฟต (K_2SO_4)
2. เมอร์คิวริกออกไซด์ (HgO)
3. กรดซัลฟูริกเข้มข้น (H_2SO_4)
4. กรดไฮโดรคลอริก (HCl) 0.01 N.
5. สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 50%
6. สารละลายบอริก 4%
7. สารละลายเมทิลเรด (methyl red)

วิธีการทดลอง

1. ชั่งตัวอย่างน้ำผึ้งประมาณ 300 มก. ลงในหลอดสำหรับหาปริมาณโปรตีน โดยอย่าให้ตัวอย่างติดข้างหลอด
2. ชั่งโพแทสเซียมซัลเฟต (K_2SO_4) 1.9 ± 0.1 กรัม และ เมอร์คิวริกออกไซด์ (HgO) 40 ± 10 มก. ใส่ลงในหลอดทดลอง
3. บีบกรดซัลฟูริกเข้มข้น (H_2SO_4) 3 ± 0.1 มล. ลงในหลอด
4. นำหลอดทดลองวางลงในเครื่องย่อยโปรตีน (Kjeldahl Digestion) โดยเปิดเครื่อง เปิดน้ำไหลออกตลอดเวลาในการย่อย ค่อย ๆ ตั้งอุณหภูมิในการย่อยประมาณ $300^\circ C$. ประมาณ 1 ชม. ต่อจากนั้นตั้งอุณหภูมิ $400^\circ C$. ใช้เวลาในการย่อยประมาณ 4 ชม.
5. ทาให้เย็นจากนั้นเติมน้ำกลั่นลงไปประมาณ 50 มล. เพื่อละลายให้เป็นสารละลายเนื้อเดียวกัน
6. หากการกลั่นหาปริมาณโปรตีนโดยใช้เครื่องกลั่น (Kjeldahl Distillation) โดยเปิดเครื่อง เปิดน้ำไหลออกตลอดเวลาการกลั่น
7. เติมน้ำโซเดียมไฮดรอกไซด์ 50% ประมาณ 10-20 มล. โดยเปิดสวิตช์ ค่อย ๆ เติมน้ำลงบนกระดาษกรองสารละลายในขวดมีลิ้นคอ และปลายอีกข้างหนึ่งจะรองรับด้วยสารละลายบอริก

4% ในขวดรูปชมภูขนาด 250 มล. และหยดอินดิเคเตอร์เมทิลเรด 3-4 หยด

8. ท้าการกลั่นจนได้ส่วนที่กลั่นได้ (distillate) ประมาณ 150 มล. จนสีของอินดิเคเตอร์เปลี่ยนสีจากสีแดง เป็นสีเหลือง

9. จากนั้นนำส่วนที่กลั่นได้ มาหาปริมาณเบรทิน โดยการไตเตรตกับสารละลายกรดไฮโดรคลอริก 0.01 นอร์มอล จนกระทั่งสีของอินดิเคเตอร์เปลี่ยนเป็นสีแดง

10. คำนวณหาปริมาณเบรทินจากสูตร

$$\text{ร้อยละของเบรทิน} = \frac{V \times N \times 14.007 \times 6.25 \times 100}{W}$$

เมื่อ V= ปริมาตรของกรดไฮโดรคลอริกที่ใช้ในการไตเตรต(มล.)

N= normality ของกรดที่ใช้

W= น้ำหนักของน้ำผึ้งที่ใช้ (มก.)

ภาคผนวก ข.

วิธีการวัดปริมาณโปรตีนโดย Lowry

(ดัดแปลงจากวิธีของ Lowry et al., 1951)

สารเคมี

1. 2% Na_2CO_3 in 0.1N. NaOH
2. 2% sodium-potassium tartrate in water
3. 1% $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ in water
4. folin - ciocalteu phenol reagent 2N. diluted with an equal volume of water (1:1)

working reagent เตรียมสารละลาย 2.) 0.5 มล. กับสารละลาย 3.) 0.5 มล. ผสมให้เข้ากันและตามด้วยสารละลาย 1.) 50 มล. ตามลำดับ (เตรียมสด ๆ ก่อนการใช้งาน)

วิธีการทดลอง

1. ปิเปตตัวอย่างน้ำผิ้วมา 1 มล. ลงในหลอดทดลอง
2. ปิเปต working reagent ที่เตรียมไว้ 5 มล. ผสมให้เข้ากันคืนหลอดทดลองตั้งทิ้งไว้ 10 นาที
3. ปิเปตสารละลาย 4.) 0.5 มล. ลงในหลอดทดลองแต่ละหลอด ผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ 1 ชม.
4. จากนั้นหาการวัดค่าการดูดกลืนแสง (absorbance) ที่ความยาวคลื่น 700nm. โดยใช้เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (spectrophotometer)
5. แบลงค์ (blank) เตรียมมาวัดด้วยน้ำกลั่น 1 มล. แทนตัวอย่าง ส่วนวิธีการอื่น ๆ ตามแบบที่ทำการทดลอง เหมือนกับตัวอย่าง
6. คำนวณหาปริมาณโปรตีนในตัวอย่างโดยเทียบกับสารละลายโปรตีนมาตรฐาน โดยที่ใช้โปรตีนจากวัว (bovine serum albumin) โดยการเตรียมสารละลายในช่วงความเข้มข้น 50-350 ไมโครกรัม/มิลลิลิตร อ่านค่าปริมาณโปรตีนจากกราฟมาตรฐาน (standard curve) ที่ได้

ภาคผนวก ค.

วิธีการวัดปริมาณแทนนิน (ในรูปกรดแทนนิน)

(คัดแปลงจากวิธีของ Rosenblatt and Peluso, 1941; Singleton and Rossi, 1965; Ranganna, 1977; Lee, 1984)

สารเคมี

1. folin ciocalteu phenol
2. 20% Na_2CO_3
3. สารละลายมาตรฐานแทนนิน (ในรูปกรดแทนนิน)

วิธีการทดลอง

1. ปิเบตน้ำกลั่น 5 มล. ลงในหลอดทดลอง
  2. ปิเบตตัวอย่างที่ประกอบด้วยแทนนิน หรือสารละลายมาตรฐานกรดแทนนินที่มีความเข้มข้นอยู่ในช่วง 0.1-0.5 มก./มล. 0.05 มล. ลงในหลอดทดลองตามข้อ 1ผสมให้เข้ากันดี
  3. ปิเบตสารละลาย folin ciocalteu phenol 0.1 มล. เขย่าผสมให้สารละลายเป็นเนื้อเดียวกัน ตั้งทิ้งไว้เวลานาน 3-6 นาที
  4. ปิเบตสารละลาย 20% Na_2CO_3 1.0 มล. ลงในหลอดทดลอง เพื่อหยุดปฏิกิริยาผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน ตั้งทิ้งไว้เวลานาน 30-60 นาที
  5. นำตัวอย่างไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 720 นม.
  6. แบลงค์เตรียมได้โดยใช้น้ำกลั่น 5.1มล.แทนตัวอย่าง ส่วนวิธีการอื่น ๆ ตามแบบที่ทำการทดลองเหมือนกับตัวอย่าง
  7. คำนวณหาปริมาณกรดแทนนินในตัวอย่าง โดยเทียบกับสารละลายมาตรฐานกรดแทนนินโดยเตรียมสารละลายในช่วงความเข้มข้น 100 - 500 ไมโครกรัม/มล. อ่านค่าปริมาณกรดแทนนินจากกราฟมาตรฐานที่เตรียมไว้
- หมายเหตุ ในการสกัดตัวอย่างที่ประกอบด้วยเบรคิน เช่น น้ำมันงาให้น้ำมาก่างค้เบรคินออกก่อนโดยการเติม 4% trichloroacetic acid เพื่อแก้งค้เบรคินที่อาจจะรบกวนต่อการวิเคราะห์ได้

ภาคผนวก ง.

วิธีการควบคุมการเกิดสีน้ำตาล

(คัดแปลงจากวิธีของ Ranganna, 1977; Wakayama and Lee, 1987)

สารเคมี

เอซีสแอลกอฮอล์ 60%

วิธีการทดลอง

1. เจือจางตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์ด้วยน้ำกลั่น (ถ้าตัวอย่างมีตะกอนให้กรองออกก่อนนำไปวิเคราะห์)
2. ทวงเอซีสแอลกอฮอล์ 60% 30 มล. ลงในตัวอย่างตาม ข้อ 1 ผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน
3. นำตัวอย่างไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 420 นม. โดยใช้เอซีสแอลกอฮอล์ 60% เป็นเบลงค์

ภาคผนวก จ.

วิธีการวัดปริมาณวิตามินซี

(ดัดแปลงจากวิธีของ Pearson, 1976)

สารเคมี

1. สารละลายกรดออกซาลิกเข้มข้น 0.4% โดยการละลายกรดออกซาลิกในน้ำกลั่น
2. สารละลายมาตรฐานวิตามินซี (กรดแอสคอร์บิก) 0.1% โดยการละลายกรดแอสคอร์บิกในสารละลายกรดออกซาลิกเข้มข้น 0.4% ตามข้อ 1
3. สารละลาย 2-6-dichlorophenol indophenol โดยการละลาย 2-6-dichlorophenol indophenol 12 มก. ในน้ำกลั่น 1 ลิตร

วิธีการทดลอง

1. เตรียมกราฟมาตรฐานของปริมาณวิตามินซี โดยการเจือจางสารละลายมาตรฐานด้วยสารละลายกรดออกซาลิก ให้ได้สารละลายมาตรฐานที่มีวิตามินซีอยู่ในช่วง 1-5 มล./100 มล.
2. การเตรียมสารละลายในหลอดทดลองตามลำดับดังนี้
DW = น้ำกลั่น 10 มล.
S = สารละลายมาตรฐานวิตามินซีที่มีความเข้มข้นต่าง ๆ 1 มล. และเจือจางให้มีปริมาตร 10 มล. ด้วยน้ำกลั่น
No.1 = กรดออกซาลิก 0.4% 1 มล.
No.2 = สารละลายมาตรฐานวิตามินซี 1 มล.
3. วัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 520 นม. โดยใช้น้ำกลั่นเป็นเบลงค์ จากนั้นนำหลอด No.1 มาเติมสารละลายมาตรฐานสีย้อม (2-6-dichlorophenol indophenol) 9 มล. ผสมให้เข้ากันและวัดค่าการดูดกลืนแสง หลังจากเติมสารละลายมาตรฐานสีย้อมนาน 15 วินาที ค่าที่อ่านได้เรียก L_1 จากนั้นปรับค่าการดูดกลืนแสงให้เป็นศูนย์ใหม่ โดยใส่สารละลายในหลอด S เป็นเบลงค์ จากนั้นนำหลอด No.2 มาเติมสารละลายมาตรฐานสีย้อม

9 มล. ผสมให้เข้ากัน และวัดค่าการดูดกลืนแสงภายหลัง 15 วินาที ค่าที่อ่านได้ เรียก L_2 จากค่า L_1 และ L_2 ที่ได้เขียนกราฟมาตรฐานระหว่างค่า L_1-L_2 และปริมาณวิตามินซี (มก./100 มล.)

4. สำหรับตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์ให้เจือจางตัวอย่าง โคชยาใช้สารละลาย กรดออกซาลิก 0.4% จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 520 nm. โดยวัดค่า L_1 เช่นเดียวกับที่ทำในสารละลายมาตรฐานวิตามินซี และสำหรับค่า L_2 ทำโคชยาใช้สารละลายใน หลอด S ซึ่งประกอบด้วยสารละลายตัวอย่าง 1 มล. และน้ำกลั่น 9 มล. เป็นแบบลงค์ จากนั้นเติม สารละลายมาตรฐานลิซัยม 9 มล. ลงในหลอด No.2 ซึ่งมีสารละลายตัวอย่าง 1 มล. ผสมให้ เข้ากัน และวัดค่าการดูดกลืนแสงภายหลัง 15 วินาที ค่าที่ได้คือ L_2 จากค่า L_1 และ L_2 ที่วัด ได้ นำไปเทียบหาปริมาณวิตามินซีในตัวอย่างจากกราฟมาตรฐาน แล้วคำนวณย้อนกลับเป็นปริมาณ วิตามินซี โดย

ปริมาณวิตามินซีในตัวอย่าง (มก./100มล.) = $A \times$ อัตราส่วนการเจือจาง
(dilution)

เมื่อ A = ปริมาณวิตามินซีที่ได้จากกราฟมาตรฐาน

ภาคผนวก จ.

วิธีการวัดสีในน้ำผลไม้

(ดัดแปลงจากวิธีของ AOAC, 1990)

อุปกรณ์

1. เครื่องวัดสีเลวิบอนด์ (Lovibond Flexible Optic Tintometer) รุ่น AF751

2. ชุดอุปกรณ์สำหรับวัดสี

วิธีการทดลอง

1. ประกอบเครื่องมือโดยการต่อสายไฟ 2 สายจากตัวเครื่องกับหัวอ่านขนาด 4x4 ตารางเซนติเมตร

2. ต่อเลนส์สำหรับอ่านสีกับบริเวณต่อเลนส์กับตัวเครื่อง

3. เปิดเครื่องที่ปุ่ม ON และ ปรับปุ่มสีน้ำเงิน สีเหลือง และสีแดงไปที่ศูนย์

4. วางทาบหัวอ่านบนแผ่นสีขาวมาตรฐานที่มีในกล่องอุปกรณ์

5. มองผ่านเลนส์พร้อมปุ่มหมุนทางซ้ายมือ (calibrate) จนกระทั่งสีที่มองเห็นจากเลนส์ทางด้านซ้ายและขวาเป็นสีขาวเหมือนกัน

6. เปลี่ยนเครื่องมือที่ต่อกับสายไฟทั้ง 2 สาย มาเป็นอุปกรณ์สำหรับใช้วัดตัวอย่าง

7. นำตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์โดยการใส่ในอุปกรณ์สำหรับทดลอง (ถ้าตัวอย่างมีตะกอน ให้หน้าเบรอนด์ตัวอย่างก่อน) จากนั้น เริ่มอ่านค่าสีของตัวอย่างโดยนำหัวอ่านวางบนตัวอย่างที่จะวัดสี

8. มองผ่านเลนส์พร้อมปุ่มหมุน สีน้ำเงิน สีเหลือง และสีแดง และเบอร์เซ็นต์ ความสว่างจนกระทั่งสีที่มองเห็นจากเลนส์ทางด้านซ้ายและขวาเท่ากัน

9. บันทึกค่า สีน้ำเงิน สีเหลือง และสีแดง และเบอร์เซ็นต์ความสว่างตามลำดับ

ภาคผนวก ข.

วิธีการวัดค่าความใสในน้ำปลาหมึก

(ดัดแปลงจากวิธีของ อรอนงค์ สินธุ์จาปาศักดิ์, 2519)

วัสดุอุปกรณ์

เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (spectrophotometer)

วิธีการทดลอง

นำตัวอย่างน้ำปลามาตรวจหา (scan) ความยาวคลื่นที่สูงสุดในช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 380-720 นม. อ่านค่าความยาวคลื่นที่มากที่สุด 1 ค่า จากนั้นนำค่าความยาวคลื่นที่ได้ไปวัดค่าความใสโดยวัดอยู่ในรูปของ % transmittance ซึ่งค่านี้สามารถบอกได้ถึงตัวอย่างมีความขุ่นมากน้อยเพียงไร ถ้าตัวอย่างมีค่าเปอร์เซ็นต์การส่องผ่านมาก แสดงว่า ตัวอย่างนั้นมีความใสมากกว่าตัวอย่างที่มีค่า % transmittance จากนั้น นำตัวอย่างที่ต้องการวัดค่าความใสมาวัด (ถ้าตัวอย่างมีตะกอนให้กรองก่อนจึงนำไปวัดได้)

ภาคผนวก ข.

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

(Cochran and Cox, 1957)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ completely randomized design

ตารางที่ ข.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ completely randomized design

SOV	D.F.	S.S.	M.S.	F- value	
				calculated	table
treatment	t-1	$\sum_i Ex_i^2/r - X..^2/rt$	SS_T/df_T	MS_T/MS_E	$f(\%sig., df_T, df_E)$
error	t(r-1)	by subtraction	SS_E/df_E		
total	rt-1	$\sum_{ij} EX_{ij}^2 - X..^2/rt$			

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ randomized complete block design

ตารางที่ ๑.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ randomized complete block design

SOV	D.F.	S.S.	M.S.	F-value	
				calculated	table
treatment	t-1	$\sum_i EX_i^2/r - X..^2/rt$	SS_T/df_T	MS_T/MS_E	$f(\%sig., df_T, df_E)$
block	r-1	$\sum_j EX_j^2/r - X..^2/rt$	SS_{blk}/df_{blk}	MS_{blk}/MS_E	$f(\%sig., df_{blk}, df_E)$
error	(t-1)(r-1)	by subtraction	SS_E/df_E		
total	rt-1	$\sum_{ij} EX_{ij}^2 - X..^2/rt$			

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ factorial completely randomized design

ตารางที่ 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ factorial completely randomized design

SOV	D.F.	S.S.	M.S.	F-value	
				calculated	table
factor					
A	a-1	$\sum_i EX_{i...}^2 / bcr - X...^2 / abcr$	SS_A / df_A	MS_A / MS_E	$f(\%sig., df_A, df_E)$
B	b-1	$\sum_j EX_{.j.}^2 / acr - X...^2 / abcr$	SS_B / df_B	MS_B / MS_E	$f(\%sig., df_B, df_E)$
C	c-1	$\sum_k EX_{..k}^2 / abr - X...^2 / abcr$	SS_C / df_C	MS_C / MS_E	$f(\%sig., df_C, df_E)$
AB	(a-1)(b-1)	$\sum_{ij} EX_{ij.}^2 / cr - X...^2 / abcr$	SS_{AB} / df_{AB}	MS_{AB} / MS_E	$f(\%sig., df_{AB}, df_E)$
	(b-1)	$SS - SS_C$			
AC	(a-1)(c-1)	$\sum_{ik} EX_{i.k}^2 / cr - X...^2 / abcr$	SS_{AC} / df_{AC}	MS_{AC} / MS_E	$f(\%sig., df_{AC}, df_E)$
	(c-1)	$SS - SS_C$			
BC	(b-1)(c-1)	$\sum_{jk} EX_{.jk}^2 / cr - X...^2 / abcr$	SS_{BC} / df_{BC}	MS_{BC} / MS_E	$f(\%sig., df_{BC}, df_E)$
	(c-1)	$SS - SS_C$			
ABC	(a-1)(b-1)(c-1)	$\sum_{ijk} EX_{ijk}^2 / cr - X...^2 / abcr$	SS_{ABC} / df_{ABC}	MS_{ABC} / MS_E	$f(\%sig., df_{ABC}, df_E)$
	(b-1)	$SS_A - SS_B - SS_C - SS_{AB}$			
	(c-1)	$SS_{AC} - SS_{BC} - SS_{ABC}$			
error	(abc-1)(r-1)	by subtraction	SS_E / df_E		
total	(abcr-1)	$\sum_{ijkl} EX_{ijkl}^2 / cr - X...^2 / abcr$			

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ factorial randomized complete block design

ตารางที่ ๑.4 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ factorial randomized complete block design

SOV	D.F.	S.S.	M.S.	F-value	
				calculated	table
factor					
A	a-1	$\sum_i EX_{i..}^2 / bcr - X...^2 / abcr$	SS_A / df_A	MS_A / MS_E	$f(\%sig., df_A, df_E)$
B	b-1	$\sum_j EX_{.j.}^2 / acr - X...^2 / abcr$	SS_B / df_B	MS_B / MS_E	$f(\%sig., df_B, df_E)$
C	c-1	$\sum_k EX_{..k}^2 / abr - X...^2 / abcr$	SS_C / df_C	MS_C / MS_E	$f(\%sig., df_C, df_E)$
AB	(a-1)(b-1)	$\sum_{ij} EX_{ij.}^2 / cr - X...^2 / abcr$ - $SS_A - SS_B$	SS_{AB} / df_{AB}	MS_{AB} / MS_E	$f(\%sig., df_{AB}, df_E)$
AC	(a-1)(c-1)	$\sum_{ik} EX_{i.k}^2 / cr - X...^2 / abcr$ - $SS_A - SS_C$	SS_{AC} / df_{AC}	MS_{AC} / MS_E	$f(\%sig., df_{AC}, df_E)$
BC	(b-1)(c-1)	$\sum_{jk} EX_{.jk}^2 / cr - X...^2 / abcr$ - $SS_B - SS_C$	SS_{BC} / df_{BC}	MS_{BC} / MS_E	$f(\%sig., df_{BC}, df_E)$
ABC	(a-1)(b-1)(c-1)	$\sum_{ijk} EX_{ijk}^2 / cr - X...^2 / abcr$ - $SS_A - SS_B - SS_C - SS_{AB}$ - $SS_{AC} - SS_{BC} - SS_{ABC}$	SS_{ABC} / df_{ABC}	MS_{ABC} / MS_E	$f(\%sig., df_{ABC}, df_E)$
blk.	(r-1)	$\sum_l EX_{...l}^2 / abc - X...^2 / abcr$	SS_{blk} / SS_E	MS_{blk} / MS_E	$f(\%sig., df_{blk}, df_{blk})$
error	(abc-1)(r-1)	by subtraction	SS_E / df_E		
total	(abcr-1)	$\sum_{ijkl} EX_{ijkl}^2 / cr - X...^2 / abcr$			

5. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan new multiple range test

- คิคค่าเฉลี่ย กรณีข้อมูลแบบ factorial คิคค่าเฉลี่ยสำหรับแต่ละตัวแปร และปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ
 ดังตารางที่ ข.5

ตารางที่ ข.5 การคิคค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลแบบ factorial

factor	ค่าเฉลี่ย	R
A	$\bar{y}_{i \dots} / R$	bcr
B	$\bar{y}_{.j \dots} / R$	acr
C	$\bar{y}_{\dots k} / R$	abr
AB	$\bar{y}_{ij \dots} / R$	cr
AC	$\bar{y}_{i \dots k} / R$	br
BC	$\bar{y}_{\dots jk} / R$	ar
ABC	$\bar{y}_{ijk} / R$	r

- เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก

- คำนวณ $S_y = (MS_E / r)^{1/2}$ $r =$ จำนวนซ้ำ

กรณีข้อมูลแบบ factorial $r = R$ ตามตารางที่ ข.3

- เปิดตารางอ่านค่า significant studentized range (SSR) ที่ % sig. ที่ต้องการ ตั้ง
 แต่ $p = 2$ ถึง $p = n - 1$ ที่ df_E ($n =$ จำนวนค่าเฉลี่ยทั้งหมดที่ต้องการเปรียบเทียบ)

- คำนวณ $LSR = S_y \times SSR$

- เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่กับค่า LSR ตามค่าของ p

ประวัติผู้เขียน

นายวัฒนา วิรุฑิกร เกิดวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511 จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2533 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2535